

НИН, 16. октобар 2008.

Анализа уговора Србије са Фијатом

Фијат је, као и сви инвеститори, добродошао. Међутим, Фијат није дошао да приватизује Заставу, да постане стратешки партнер или реализује greenfield инвестицију. Фијат је дошао јер су грађани Србије платили цену тог доласка. То је разлика између Фијата у Србији и Фијата у Пољској, Бразилу или Турској, где је ова компанија реализовала greenfield инвестиције.

У нашем случају споран је и тренутак. У односу на прошлу годину светска аутомобилска индустрија бележи пад продаје од око 16 посто. Само у Италији пад тражње је 26,4, а у Британији 21,2 одсто. Највећи светски произвођач, Тојота, већ је ревидирао план продаје за 1 одсто, док је Volkswagen, као највећи европски произвођач, смањио план продаје за 3 одсто. Пад је најавио и Серђо Маркионе, генерални директор Фијата (13. октобар, Politallitalia Lecture).

Ради се о једном од најризичнијих уговора који је Влада Србије могла да склопи са страним инвеститором. При том, најважнији детаљи уговора и прилози нису објављени за грађане Србије. Чуди ме да се не јављају сви ранији борци за транспарентност рада Владе.

Разлика између онога што се могло чути од појединих министара и онога што заиста стоји у уговору са Фијатом толико је велика да човек просто мора да се запита да ли је у питању иста инвестиција. Министри тврде да вредност уговора износи близу 950 милиона евра, са почетном инвестицијом Фијата од око 700 милиона. План производње предвиђа 200.000 аутомобила годишње и извоз од преко милијарду евра до 2011. Било би отворено 2.400 нових радних места.

У пословном праву важи да све што не пише у уговору и не постоји. Морамо скренути пажњу да се од наведених података у уговору налази само обавеза новог предузећа да до 2012. запосли 2.433 радника, без обавезе да они буду из редова садашњих 3.800 запослених, као и то да ново предузеће уложи више од 709 милиона евра инвестиција (не Фијат, већ заједничко предузеће). Оних 200 хиљада аутомобила се не помиње.

Нигде се не помиње динамика улагања. Уочљиво је одсуство банкарских гаранција које су правило при великим међународним улагањима. Кад грађанин тражи кредит за започињање бизниса, мора да поднесе више од 30 докумената, да приложи бизнис план,

Сартид је продат боље

Пише: Ненад Поповић
петак, 17 октобар 2008 18:20

да одговарајућу хипотеку итд. У случају Фијата, Влада је склопила уговор, а да италијански произвођач није поднео ни инвестициони план, ни гаранције, ни хипотеку.

Од улагања је једино извесно да Србија даје 250 милиона евра и 25 милиона за отпремнине вишка запослених, што се види у ребалансу буџета Србије. А 200 милиона евра, Фијат ће уложити тек пошто се испуне сви предуслови за закључење трансакције. Таквих предуслова је дванаест, од којих се десет односи на обавезе Србије, а само две су везане за Фијат.

Иако иза уговора стоји самозвана, “социјално одговорна” Влада, нема ни речи о висини плата, нити о колективном уговору запослених у заједничком предузећу. Врло је могуће да плате запослених, са садашњих 300 евра падну. То потврђује и пример запослених у Реноовим фабрикама у Румунији: иако је профит Рено-Дачије у 2007. преко 160 милиона евра, просек плата запослених је 270 евра.

Влада је већ преузела на себе да спроведе социјални програм, у вредности од 25 милиона евра, али се није изборила да тај трошак укључи у свој удео у новом предузећу. А за претходних осам година, према изјавама надлежних министара, само за субвенције и отпремнине у Застави је уложено око 500 милиона евра, на шта такође није рачунато приликом процене вредности читавог посла. У поређењу са Заставом, трансакција са Сартидом је мајсторски изведена. Јесте да је цена Сартида била ниска, али бар ништа нисмо плаћали.

Нигде у Европи ниједан инвеститор није добио подстицаје у висини од преко 25 одсто укупне вредности инвестиције, с обзиром на то да Србија даје 275 милиона, уз слободно коришћење 60 хектара земље и добијање статуса бесцаринске зоне. У Словачкој је Пежо-Ситроен за 700 милиона евра улагања добио 150 милиона подстицаја, исто колико и КИА за 1,2 милијарде евра. Волксваген је за 16 година пословања и две милијарде евра улагања добио пореске олакшице у висини од 400 милиона евра. А овде је реч о греенфиелд инвестицијама, где је запослено преко 14.000 хиљада људи и на основу којих Словачка остварује више од две трећине свог извоза. Прошле године је Volkswagen у Словачкој имао приход од 6,5 милијарди евра. По уговору у Словачкој 90 одсто производње мора бити извоз. Наша влада ни ту клаузулу у уговору није предвидела.

Одлуку да обезбеди овако високе подстицаје Влада ће правдати тврдњом да се овде не ради о обичној страниј инвестицији, него о заједничком улагању (Joint Venture) Србије и Фијата. У реду, али за такву врсту односа карактеристична је подела ризика, заједнички равноправни интерес, равноправно учешће у одлучивању и међусобна сарадња и разумевање.

Представници Фијата умели су да искористе позицију у којој се налазила Влада. Време за испуњење предизборних обећања је истицало, криза резултата била је све израженија, и Фијат је могао да намеће услове. Сада имамо ситуацију да приватна

Сартид је продат боље

Пише: Ненад Поповић
петак, 17 октобар 2008 18:20

фирма доминира над државном имовином. Веома је тешко назвати партнерским однос у којем Србија, за најмање трећину укупног заједничког улагања (ако не рачунамо претходне инвестиције у Заставу и обавезне трошкове за унапређење инфраструктуре), има само два од седам чланова Управног одбора.

За Србију од овог уговора неће бити пуно директних добити. Фијат смо ослободили од готово свих издвајања за државу, тако да нам остаје нада да ћемо профитирати на основу продаје свог удела у власништву. Међутим, удео се може продати само Фијату и то тек за десет година, а утврђивање цене је већ одређено, наравно, у прилогу који није доступан јавности.

Долазак Фијата у Србију био би позитиван сигнал да цена коју смо платили није превисока. Да ли смо спремни да оволике подстицаје дајемо и када су у питању Јат, Прва петолетка, "14. октобар", Електронска индустрија Ниш и други или их дајемо само за предузећа која су била део предизборних обећања владајуће коалиције?

(Аутор је председника Економског савета ДСС)